

C r i t i c s P o i n t

Κατερίνα Κωνσταντούρου, γ' φορά:
μείζων πιανίστα νεότερης μουσικής!

43/2017.

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΕΙΧΑ ΚΑΙΡΟ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΦΘΩ τὸ Ἰνστιτούτο *Goethe* Ἀθηνῶν, πού στὰ νιάτα μου μουῦσε τοὺς ἀπαυδημένους ἀπὸ τὴν ἐγγύρια μουσικὴ συνδικαλοκαφίλα, στὰ νεότερα μουσικὰ ρεύματα, θυμίζοντάς του ὅτι ἐκτός Ἑλλάδος, θριάμβευε τοῦλάχιστον ἡ ποιότητα στὴν ἐκτέλεση, ἀσχέτως τῶν ἀκροτήτων τῆς συνθέσεως. Μὲ εὐχαρίστηση εἶδα τὴ γνωστὴ μικρὴν αἴθουσα, πλήρως ἀνακαινισμένη, μὲ ὠραιότατα ἄλικα καθίσματα σὲ ἀραιές σειρές, ὅπου ὁ καθυστερημένος ἀκροατὴς δὲ σὲ... ξεκοιλιάζεται γιὰ νὰ βρεῖ τὴ θέση του, πέρα ἀπὸ τὴ δική σου. Κι' ἀναρωτήθηκα ἂν θάρθει ποτὲ τέτοια στιγμή καὶ γιὰ τὸ Μέγαρο Μουσικῆς πού χρειάζεται *ἀμεση ἀνακαίνιση*. Τὰ ξύλινα πατώματα εἶναι κατάμαυρα ἀπὸ χαρακιές, τὸ ὕφασμα τῶν καθισμάτων στὴν Αἴθουσα *Λαμπράκης* ἀρχίζει νὲ ξεφτίζει, στὶς τουαλέτες ὑπάρχουν ραγίσματα στοὺς τοίχους, τὰ δύο ἄσσανσέρ τῶν 7 ἀτόμων εἶναι ἀνεπαρκέστατα γιὰ τοὺς 2000 ἀκροατὲς τῆς Αἰθούσης *Φίλων τῆς Μουσικῆς* (νῦν *Χρήστου Λαμπράκη*) πού σχηματίζουν ἀτελείωτες οὐρές μπροστὰ τους πρὶν καὶ μετὰ τὴ συναυλία. Πρώτη μέριμνα πάσης, μετὰ *Λαμπράκη*, διευθύνσεως δὲν εἶναι, ὅπως νομίζεται, τὸ πρόγραμμα, ἀλλ' ἡ συντήρηση κτιρίου, πού οἱ κακοτεχνίες καὶ ἡ προχειρότητά κατασκευῆς του βοοῦν πλέον. Αὐτὰ πρὸς ὥρας.

Στὴν 3ῃ ἐμφάνισή ἐν Ἀθήναις τῆς ἐγκατεστημένος στὴν Ὀλλανδία πιανίστας *Κατερίνας Κωνσταντούρου*, μείζονος ἐρμηνεύτριας μουσικῆς 20οῦ καὶ 21ου αἰ., δηλῶ ἀνεπιφύλακτα μέγας θαυμαστής της. Μόνη της ἀποτελεῖ θὰ ἔλεγα θεσμό. Κάτοχος ἐρμηνευτικῆς λυδίας λίθου, ξεχωρίζει

ανάμεσα σὲ πλῆθος παρτιτούρες τὸ στᾶρι ἀπὸ τὰ σκύβαλα, τὶς ἐμπεριέχουσες **πραγματική** μουσική. Ὡς τώρα ἐμφανίσθηκε δις στὴν Ἀθήνα: α) 5 Ἰαν. 2016, θέατρο Πόρτα, μὲ ἓνα ὑπέροχο πρόγραμμα ἀγνώστων ἐν πολλοῖς ξένων (Κόπλαντ, Λίστ, Ραχμάνινοφ, Σέλσι) ἐλλὰ καὶ ἐλληνικῶν ἔργων (2 τοῦ Γιάννη Ἰωαννίδη). β) 24.5.2016, Πάντειο Πανεπιστήμιο, πάλι μὲ ξένα (Μόρτον Φέλντμαν, Κλώντ Βιβιέ) ἀλλὰ καὶ ἐλληνικά ἔργα, ἐξ' ὧν τὰ τρία, ἐπανελάβε καὶ στὸ τελευταῖο τῆς πρόγραμμα (Ἰωακείμ, Ἀπέργης, Παρασκάκης). Ἀπ' αὐτὰ τὸ 1ο καὶ 3ο μὲ εἶχαν κατενθουσιάσει, ἐνῶ ὁ ὑπερπαραγωγικὸς Ἀπέργης, ἄστα νὰ πᾶνε. Μὲ δεδομένο τὸ δυσσπομνημόνευτο τοῦ 99,99% τῶν συγχρόνων παρτιτουρῶν (πόσο μᾶλλον ὅτι τὶς ἔχεις ἀκούσει μόνον ἄπαξ ἐδῶ καὶ καιρὸ) καὶ ἀπλῶς πιθανολογούμενη μιὰ περαιτέρω ἐρμηνευτικὰ ἐπεξεργασία τοὺς νομίσαμε πῶς πρωτακούγαμε καὶ τὰ τρία. Μὲ πλήρως ἀνανεωμένες ἐντυπώσεις ἀλλὰ τὰ αὐτὰ συμπεράσματα. Πλὴν τοῦ Βόλπε, οἱ Ντρίσσην, Ναϊτς, καὶ Σβέντ ἦσαν Ὀλλανδοφλαμανδοί, ἀγνωστοί μας ἢ συμμετανάστες τῆς Κατερίνας.

1. ΝΤΡΙΣΣΕΝ, ΜΙΡΑΝΤΑ, προφανῶς Ὀλλανδία [Driessen, Miranda, γ.; ἀδελῶτου ἡλικίας, δύο μόνον ἱστοσελίδες στὸ Διαδίκτυο, μᾶλλον... συσκοτιστικὲς παρὰ διαφωτιστικὲς]: «*Gone*», γιὰ πιάνο καὶ ἠλεκτρονικὰ (2017). Τίτλος ἀγγλικὸς—ὄχι ὅμως *by the wind* λόγῳ...πλήρους ἀπνοιᾶς, νοουμένης ὡς πνοῆς τῆς ἐμπνεύσεως. Ἑλληνιστί: *φευγᾶτα*... Συνηχῆσεις διαστημάτων τρίτης μικρῆς σὲ δυναμικὴ μετὰξὺ *ppppp* καὶ *ppp* στὸ πιάνο, πασπαλισμένης μὲ ἠλεκτρονικὴν ἀγλύ διάστικτη μὲ μεμονωμένους ἤχους. Μεῖζον προσὸν τοῦ ἔργου, ἡ λακωνικότητά. Ἄχρουν, ἄοσμο, ἄγευστο.

2. ΒΟΛΠΕ, ΣΤΕΦΑΝ, Γερμανία [Wolpe, Stefan, 1902-1972]: *Σονάτα* γιὰ πιάνο, ἔργο 1 (1925): Μουσικὴ 100% γνωστοῦ συνθέτου (ἴσως μὲ κεφαλαῖο Σ) ποὺ ἴσως ἀτσίδες συνοδοιπόροι τοῦ ἐν πρωτοπορεία περιθωριοποίησαν. Πρώτη φορά ἄκουγα τὸ ἔργο, σὲ 3 μέρη. I. Πυκνὴ, ρωμαλεότατη, διάφωνη πιανιστικὴ γραφὴ μὲ ρυθμικὴ ποὺ θύμιζε δίκκοπη, κολοακονισμένη κάμα, θεματικὲς προτάσεις ταχύτατα ἐναλλασσομένων ρυθμικῶν σχημάτων. ΓΟΗΤΕΥΤΙΚΟ! II. Προέκταση τοῦ πρώτου ἀπὸ πυρέσσουσα φαντασία, μὲ παράξενες (πῶς ἀλλοιῶς νὰ τὶς πῶ;) ὀκτάβες στὴ μεσαία περιοχὴ. III. ἀναπάντεχα...ἀργὸ, ἀραιῆς πιανιστικῆς γραφῆς

μέ σαφέστατες τονικές νύξεις, και μιὰ ἠχητική πού ὄλως περιέργως ἐθύμιζε τσέμπαλο! ¹ Συναρπαστικό ἔργο!

3. ΝΑΙΤΣ, ΦΡΑΝΚ, Βέλγιο [Nuyts, Frank, γ. 1957] ² : Σονάτα 1B, μέ τήν ἐπωνυμία «Bruna Husky» (2014). Στήν πραγματικότητα εἶναι ἡ 19η...Σονάτα του γιά πιάνο, ἀλλά ἄν καλοκατάλαβα (καί μᾶλλον ναί, ἀφοῦ ἦσαν σαφέστατες) τίς ἀνυπόγραφες σημειώσεις προγράμματος, φαίνεται ὅτι ἄρχισε ἀπό τήν ἐρμηνευθεῖσα, νά τίς ἀριθμεῖ ἀπ' ἀρχῆς, ἐξ' οὔ και τὸ 1B! Νά τὰ και τίς ἐκατοστήσει, ἀριθμώντας τες κατὰ τά κέφια του. Φτάνει νά εἶναι καλή μουσική... Ἡ σονάτα (ὁμοίως 3 μέρη), εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπό τὰ δύο τελευταῖα μυθιστορήματα τῆς φίλης του Ρόζα Μοντέρο «ὡς ψυχολογικό πορτραῖτο τῆς κεντρικῆς ἡρωΐδας Μπρούνα Χάσκυ». I. Ἕνας...Βόλπε ἠπιότερος ρυθμικά. Μουσική εὐφάνταστη, πού, καίτοι γραμμένη τὸ 2014, τήν ἔλεγε προγενέστερη τοῦ... Βόλπε. II. Πολύ ὠραῖο, ἀρχίζει μέ ἔντονες «ἀντιπαραθέσεις» τῶν ψηλότερων μέ τίς χαμηλότερες περιοχές, καί εὐστοχούς αἰφνιδιασμούς ἐντασσόμενους ὁμως σέ συγκεκριμένες προτάσεις. III. Μέτρο 4/4; διάφωνες συγχορδίες, (κλάστες;) ἀπάγουν σέ διακεκομμένα ρυθμικά σχήματα.

4. ΙΩΑΚΕΙΜ, ΝΙΚΟΣ, Ἑλλάδα [γ. Ἀθήνα, 1978]: «...of all instruments» [ἀγγλ. = ἀπό ὅλα τὰ ὄργανα] (2016), οἱ νέες ἐντυπώσεις: ἀπό τὸν πρῶτον ἦχο, διακριτὰ, χάρη σέ παύσεις ἀλλ' ὁμοειδῆ μοτίβα, ἐγκυμονοῦν μορφή, θριαμβευτικῶς ὀλοκληρούμενη, ἀφήνοντας ἀόριστην ἐντύπωση ποιήματος ὁμοιοκαταλήκτου. Νέο ἄκουσμα, μέ καίριες σποραδικές λάμπεις φωτεινοῦ ἠχοχρώματος, ἐπιβεβαίωσε συνθέτη 100%. Ἀπὸ τὸ ἔργο δὲν μποροῦσες νά ἀφαιρέσεις ἔστω μία νότα!

5. ΑΠΕΡΓΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ, Ἑλλάδα, ἐγκατεστημένος (1963) στὸ Παρίσι (γ. 1945): *Printmusic* [ἀγγλ. «ἐντυπη μουσική»;] (2001).

¹ Ἡ μεγάλη πρωτοπόρος τοῦ ὄργανου Βάντα Λαντόφσκα [Wanda Landowska, 1879-1959], τὸ 1912-19, τὸ δίδασκε στή Μουσικὴν Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου. Ἄν τήν ἄκουσε ὁ Βόλπε, γέννημα-θρέμμα βερολινέζος, τήν ἄκουσε ἐκεῖ: ὁ Μανουέλ ντὲ Φάλλια (1876- 1946) ἔγραψε τὴ μονόπρακτη, κατὰ Θερβάντες, παιδικὴ του ὄπερα *Τὸ κουκλοθέατρο τοῦ μάστορο-Πέτρου* [El retablo de maese Pedro· ἡ ὀρχήστρα περιλαμβάνει τσέμπαλο] τὸ 1919-23, ἐνῶ τὸ ἀφιερωμένο στή Λαντόφσκα *Κοντσέρτο του γιά τσέμπαλο, φλάουτο, ὄμποε, κλαρινέτο βιολι καί βιολοντσέλο*, τὸ 1923-26. Ὁ Φρανσίς Πουλένκ (1899-1963) ἔγραψε τὸ δικό του *Concerto champêtre* [Ἀγροτικὸ Κοντσέρτο] γιά τσέμπαλο καί ὀρχήστρα τὸ 1928..

² Τὸ ὄνομα προφέρεται γαλλ. *Neuts* καί γερμ. *Nötz*. Ὁρθογραφία φλαμανδική;

Μετά μπόλικά μέτρα, οὐδὲ ὑπαινιγμὸς κυφορούμενης μορφῆς. Παρὰ τὰ εἰκαζόμενα τμήματα 3ο καὶ 4ο, ἡ μονοτονία ἐδραιώθηκεν ἀκλόνητα ἀπὸ τὸ 2ο—συγχορδίες τζαζοειδεῖς. Πόσο νοσταλγούσαμε τὸ μόλις προηγηθέντα Ἰωακείμ. Παρὰ τὴν τέλεια ἐκτέλεση, ἐξοντωτικὴ ἀμετροπέεια, ὡς τὴν πολυπόθητη κατακλειῖδα, ἕνα...περιέργως διατονικὸ μπλά-μπλά, ὑπαινισσόμενο... διτονικότητα, (Θάλαττα, θάλαττα θὰ ἀνέκραζαν οἱ τοῦ Ξενοφῶντος Μύριοι). Τὸ ἀπέργειο ἀδιέξοδο εἶχε διακρίνει ἐνωρίτατα ὁ ἀλησμόνητος Γάλλος μουσικολόγος Maurice Fleuret (1932-1990) ποὺ γνῶριζε πολὺ καλλίτερα τὸ συνθέτη.

6. ΣΒΕΝΤ, ΚΑΤΑΡΖΥΝΑ, Πολωνία, ἐγκατεστημένη στὴν Ὀλλανδία [Szwed, Katarzyna, γ. Κρακοβία, 1980]: *ewig Frühling* [γερμ. = αἰώνια ἀνοιξη] (2015). Ἀντὶ κριτικῆς, περιγραφή: ἀρχίζει μὲ *pppp* ἢ *ppppp*. Ἐπονται μεγάλα διαστήματα μὲ ἐνδιάμεσες μεγάλες παύσεις, κάποια τρίφθογγα κατιόντα, μᾶλλον διατονικὰ μοτίβα. Κατακλειῖδα ἕνα ξαφνικὸ, διάτορο *ffff*. Σχετικὰ σύντομο. Οὔτε αἰώνια, οὔτε Ἀνοιξη.

7. ΠΑΡΑΣΚΑΚΗΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ (γ. Ἀθήνα, 26 Ἰουν. 1980): *Φλοιοὺς* (2015). Μοναδικὴ εὐκαιρία στὴν Κατερίνα νὰ φωτίσει τὸ ἀπίθανο *toucher* τῆς, στὰ ἐναρκτήρια ταχύτατα περάσματα, ἐγγίζοντας ἐναλλάξ ἄηχα καὶ...ἐνήχα τὰ πλήκτρα, περνώντας σὲ ἀπογειωτικὸ *mo to perpetuo* πού, περιέργως, ξαναθύμιζε τσέμπαλο, ἀποκαλύπτοντας ξανά συνθέτη ὄχι τυχαῖο, μὲ αἴσθησι *timing*, γνωρίζουσα μὲ ἀξιοθαύμαστα ἀκριβεία πότε θὰ εἰσαγάγει κάτι ἄλλο, λ.χ. συνηγήσεις, «γευστικότατα» διάφωνες.

Κατερίνα μου σὲ ἀγαποῦμε, σὲ θαυμάζουμε καὶ σὲ θέλουμε συχνότερα κοντά μας γιὰ νὰ διευρύνεις, ξεχωρίζοντας τὸ στάρι ἀπὸ τὰ σκύβαλα, τὸ μουσικὸ μας ἐπιστητὸ μὲ παραγκωνισμένους ξένους καὶ Ἕλληνες, (Ἰωακείμ. Παρασκάκης) ἀγνωστους στὸν τόπο τους, ποὺ καὶ οἱ ἴδιοι ἀγνοοῦν πὼς τὸ DNA τους κουβαλᾷ παράδοση δύο καὶ πλέον αἰώνων πολὺ μεγάλης Ἐντεχνῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς (Ἰνστιτοῦτο *Goethe*, 19.2.2017). Ἦδη τὸ 1949 ὁ *Émile Vuillermoz* (1878-1960) ἔγραφε: Ὑπομονή! Σὰν τελειώσει ἡ ἀταξία τούτης τῆς σύγκρουσης (ἐνν. τὴ πρωτοποριακὴ βαβούρα ποὺ μόλις ἀρχίζει), ἡ ὥρα τῆς δικαιοσύνης θὰ σημάζει. Καὶ τότε, θάβοντας τοὺς νεκροὺς καὶ γιατρεύοντας τοὺς λαβωμένους, ἡ Μουσικὴ θ' ἀναγνωρίσει τοὺς δικούς της.³ Αὐτὸ ἀκριβῶς, ἴσως ἐν ἀγνοίᾳ τῆς, κάνει ἡ Κατερίνα. (Ἰνστιτοῦτο *Goethe*, 19.12.2017).

³ Ἐμίλ Βυλερμόζ: *Ἱστορία τῆς Μουσικῆς* (Συμπλήρωμα: Ζὰκ Λονσάν), ἑλλ. μτφρ. Γ. Λεωτσάκος), τόμ. 2 (ἔκδ. υποδομή, Ἀθήνα, 1980), τόμ. 2ος, σ. 140.

Λέξεις: 1034.